

Uchwała Nr 28/XVII/2016
Rady Gminy Boronów
z dnia 16 maja 2016 r.

w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy
Boronów na lata 2016-2025

Na podstawie art.17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r., poz. 163 z późniejszymi zmianami) oraz art. 18, ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446)

Rada Gminy Boronów uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boronów na lata 2016-2025 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Boronów.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy w Boronowie

mgr Irena Brol

UZASADNIENIE

**Uchwały Nr 28/XVII/2016
Rady Gminy Boronów
z dnia 16 maja 2016 r.**

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Boronów na lata 2016-2025**

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boronów na lata 2015 – 2025 wynika z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej. Dokument ten pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Dokument ma stanowić podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej. Strategia definiuje istniejące problemy, wyznacza najważniejsze priorytety i wskazuje na metody ich rozwiązywania.

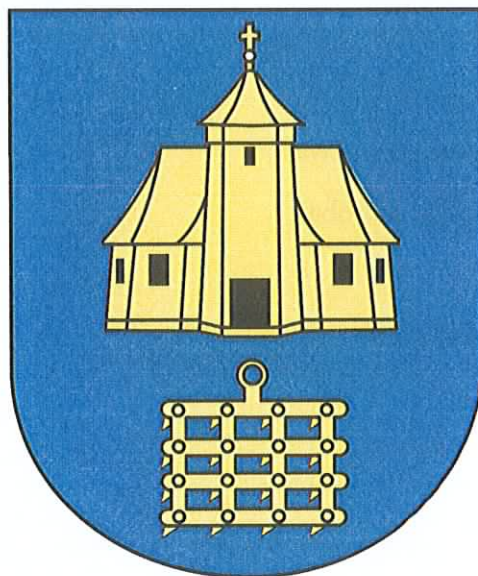
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boronów jest podstawowym materiałem do podejmowania szczegółowych działań w zakresie realizacji polityki społecznej Gminy Boronów.

Mając na uwadze powyższe, projekt uchwały znajduje uzasadnienie.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy w Boronowie

mgr Irena Brol

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boronów na lata 2016-2025

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	4
I.I Podstawy prawne	11
I.II Metody badawcze	18
II. Charakterystyka Gminy Boronów	19
III. Demografia Gminy Boronów	21
IV. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	24
V. Analiza sytuacji społecznej w poprzednich latach	33
V.I Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych	33
V.II Bezrobocie	34
V.III Potrzeba ochrony macierzyństwa	36
V.IV Długotrwała lub ciężka choroba	38
V.V Niepełnosprawność	38
V.VI Alkoholizm lub narkomania	40
V.VII Ubóstwo	43
VI. Analiza ankiet	45
VII. Analiza SWOT	49
VIII. Cele strategiczne i operacyjne	52
IX. Harmonogram działań	53

X. Monitorowanie realizacji Strategii oraz ewaluacja	60
XI. Przewidywane efekty	61
XII. Spis tabel	63
XIII. Spis wykresów	64

I. Wprowadzenie

Strategia polityki społecznej obejmuje różne formy korygowania mechanizmu rynkowego, w ramach których stosuje się rozmaite instrumenty wpływu na poziom, jakość i strukturę produkcji, cen i konsumpcji, a także na stosunki pomiędzy obywatelami¹. Tym samym, sama polityka społeczna to celowa działalność państwa i innych podmiotów w dziedzinie kształtowania warunków życia ludności i stosunków międzyludzkich².

Prezentowany dokument pt. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boronów na lata 2016-2025 jest swoistego rodzaju scenariuszem interwencji samorządu terytorialnego Gminy Boronów, jego jednostek organizacyjnych oraz partnerów społecznych w szeroko pojmowanym obszarze pomocy społecznej, a także przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu mieszkańców. Warto mieć na uwadze, że we współczesnym świecie mamy do czynienia z występowaniem różnego rodzaju kryzysów oraz dysproporcji. Przyczyniają się one do zwiększenia bezrobocia oraz pogorszenia warunków bytu ludności, aż do zintensyfikowani strefy ubóstwa. Istniejące zagrożenia powinny być dostrzegane oraz uwzględnione w polityce gospodarczej, a przede wszystkim społecznej państwa. Powinny one zapobiegać przede wszystkim kryzysom gospodarczym, poprzez ograniczanie ich negatywnych skutków oraz rozwiązywanie kwestii społecznych, w tym szczególnie dotyczące bezrobocia i związanej z nim sfery ubóstwa.

W głównych założeniach metodycznych Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boronów składa się:

- ▲ z diagnozy aktualnego stanu pomocy społecznej w gminie,
- ▲ prognozy potrzeb społecznych społeczności lokalnej,
- ▲ celu strategicznego ogólnego i celów szczegółowych (operacyjnych),
- ▲ metod realizacji celów,
- ▲ harmonogramu,
- ▲ całościowa wizja polityki społecznej w perspektywie czasowej do 2026 roku.

Założenia strategiczne dotyczą najistotniejszych problemów występujących w Gminie Boronów a zwłaszcza: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,

¹ G.Firlit-Fesnak, M. Szydło-Skoczny (red.): Polityka społeczna. Podręcznik akademicki. Wydawnictwo PWN, Warszawa 2013, s. 34.

² A. Rajkiewicz (red.): Polityka społeczna. Materiały do studiowania. Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1998.

potrzeba ochrony macierzyństwa, długotrwała oraz ciężka choroba, niepełnosprawność, alkoholizm, ubóstwo.

Niniejsze opracowanie powstało przy uwzględnieniu dokumentów strategicznych i programowych, zarówno krajowych, regionalnych, jak i lokalnych mających kluczowe znaczenie dla planowania i realizacji celów Modułu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boronów. Dokumentami tymi są:

▲ ***Krajowym Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy Wymiar Integracji***³ - Program ten jest dokumentem o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, utworzonym w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz innych strategii rozwoju – zwłaszcza Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Uwzględnia również politykę państwa obejmującą walkę z ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem głównym programu jest trwale zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln oraz wzrost spójności społecznej. Ponadto, Program zakłada progres na czterech płaszczyznach:

- **Gwarancje dla przyszłości młodzieży** – stworzenie młodzieży szansy wejścia na rynek pracy i zakładania rodzin – „Zasadniczym efektem powinno być stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych, który przygotuje młodzież do wejścia na rynek pracy, umożliwi zdobycie niezbędnych kompetencji i umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową, a także rozwój rodziny.”⁴
- **Aktywna osoba i zintegrowana rodzina** – odpowiedzialne lokalne środowisko - „W tym przypadku podstawowym efektem ma być rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem. Chodzi o łączenie ról społecznych, zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie znaczenia społeczności lokalnej z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-społecznego.”⁵
- **Zapobieganie niepewności mieszkaniowej** – „Najważniejsze będzie zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem, co zwiększy

³ Dokument dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki społecznej www.mpips.gov.pl – link „Pomoc społeczna”.

⁴<https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/uchwala-w-sprawie-przyjecia-programu-pod-nazwa-krajowy-program.html> (20.02.2016).

⁵ Tamże.

bezpieczeństwo rodzin i umożliwi ich aktywizację zawodową. Ważne też będzie zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności, które powodują wykluczenie społeczne.⁶

- **Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni** – „Podstawowy efekt realizowanych działań to zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym przyjaznych form opieki i aktywnego spędzania czasu oraz możliwości włączenia się do życia społecznego.”⁷
- ▲ **Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej 2020⁸** - określa kierunki interwencji publicznej mające służyć kształtowaniu jak najlepszych warunków dla rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w oparciu o diagnozę sektora ekonomii społecznej uwzględniając aktualny kontekst polityczny, społeczny i gospodarczy w Polsce i w Unii Europejskiej.
- ▲ **Rządowego Programu Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020⁹** - Program zakłada włączenie sektora organizacji pozarządowych do działań służących zaangażowaniu seniorów w aktywność społeczną w czterech sektorach:
 - **Edukacja osób starszych** – poszerzenie oferty edukacyjnej dla osób starszych, które zamierzają edukować się oraz rozwijać, przy wykorzystywaniu potencjału oraz kapitału, którym dysponują poszczególne osoby.
 - **Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz i międzypokoleniową** - aktywność osób starszych oraz włączenie do wspólnych działań młodszego pokolenia, co pozwoli na budowanie wzajemnego zrozumienia oraz rozwój umiejętności społecznych;
 - **Partycypacja społeczna osób starszych** - działania na rzecz zwiększenia udziału osób starszych w życiu publicznym, społecznym, gospodarczym, kulturalnym i politycznym, co przyczyni się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
 - **Partycypacja społeczna osób starszych** - zwiększenie dostępności i podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych. Kluczowe znaczenie ma tutaj tworzenie lokalnych sieci wsparcia opartych na działaniach wolontariuszy w celu tworzenia środowiska samopomocy.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

⁸ Dokument dostępny na stronie internetowej www.pozytek.gov.pl (19.02.2016).

⁹ Uchwała Nr 237 Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020, Dz. U. Monitor Polski z dn. 24 stycznia 2014 r., poz. 52.

- ▲ **Programem Operacyjnym „Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020”, POWER 2014-2020¹⁰** - Jest jednym z 6 programów krajowych jakie będą realizowane w okresie 2014-2020. Program finansowany jest z Europejskiego Funduszu Społecznego, a jego celem są reformy w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia.
- ▲ Wieloletnim Programem Wspierania Finansowego gmin w zakresie dożywiania **„Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”¹¹** - Celem programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Program jest elementem polityki społecznej gminy w zakresie:
 - poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
 - poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
 - kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.
- ▲ **Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** - ma na celu zwiększyć m.in. skuteczność oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia skali tego zjawiska w Polsce, a także zwiększyć poziom kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.
- ▲ **Gminnym Programem Wspierania Rodziny na lata 2015-2017** – program ma stworzyć wielopłaszczyznowe wsparcie dla rodziny poprzez: *„wspieranie potencjału rozwojowego rodziny, biologicznej na wczesnym etapie jej funkcjonowania, wzmocnienie systemu gwarantującego prawidłowy proces wychowawczy oraz ochrony dzieci przed niedostosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem, poprawę sytuacji dziecka w środowisku szkolnym poprzez wzbogacenie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów wymagających pomocy, zwiększeniu poziomu bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i rodziny poprzez prowadzenie stosownych działań profilaktyczno-edukacyjno-wychowawczych w środowisku, a także zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz skuteczne reagowanie w sytuacjach już zaistniałych poprzez udzielanie wielopłaszczyznowego wsparcia.”¹²*

¹⁰ Dokument dostępny na stronie internetowej www.mrr.gov.pl (20.02.2016).

¹¹ Uchwała Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013, www.mpips.pl. – „Pomoc społeczna – Programy”.

¹² Gminny Program Wspierania Rodziny, Załącznik do Uchwały Nr 31/VII/2015 Rada Gminy w Boronowie z dnia 20 maja 2015 roku, s. 8-9.

- ▲ **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011- 2016** - cele, działania Programu odpowiadają na potrzeby mieszkańców Gminy Boronów w zakresie przeciwdziałania występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie i mieszczą się w możliwościach pracy Ośrodka.
- ▲ **Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Gminy Boronów na rok 2016** – corocznie opracowywany program, ukierunkowany jest na ograniczenie spożycia napojów alkoholowych, zmianę struktury spożywania alkoholu, a także doraźnie zmniejszenie szkód społecznych i psychologicznych spowodowanych nadużywaniem alkoholu. Poprzez pomoc rodzinom dotkniętym następstwami nadużywania alkoholu, w tym ofiarom przemocy, jak również pomoc dzieciom osób uzależnionych od alkoholu, dotkniętym następstwami nadużywania alkoholu przez rodziców w zakresie pomocy socjalno–bytowej, psychologicznej i szkolnej.
- ▲ **Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2016** – celem programu jest ograniczenie używania narkotyków oraz związanych z tym problemów. W programie wyznaczono priorytetowe kierunki oraz działania podejmowane w ramach zdefiniowanych obszarów. Właściwe wydaje się kreowanie profilaktyki uzależnień poprzez wzmacnianie czynników ochronnych i eliminację czynników ryzyka.
- ▲ **Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020, podprogram 2015, realizowany w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym „FEAD”** - PO PŻ jest finansowany ze środków Unii Europejskiej (FEAD) i ze środków krajowych (budżet państwa) w podziale 85% i 15%. Alokacja Funduszu dla Polski na okres realizacji w latach 2014-2020 wynosi około 473 mln EUR (w cenach bieżących). Wkład środków krajowych wynosić będzie około 83 mln EUR.

Stanowi również kontynuację działań podejmowanych w Strategii Rozwoju Gminy Boronów na lata 2005-2015 oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boronów na lata 2005-2015.

Diagnoza problemów społecznych w Gminie Boronów została przedstawiona w rozdziale piątym Strategii. Zebranie informacji na temat sytuacji społeczno-gospodarczej oraz analiza otaczających warunków oraz głównych problemów polityki społecznej umożliwiła ustalenie

kierunku polityki społecznej, poprzez wygenerowanie celów strategicznych i operacyjnych oraz działań niezbędnych do ich realizacji. Dla skutecznej realizacji Strategii ogromne znaczenie ma ciągły monitoring realizowanych zadań, ponieważ tylko poprzez systematyczną ocenę jej wdrażanie umożliwi wypracowanie zgodności efektów końcowych z przyjętymi założeniami. Dla poszczególnych problemów wyodrębniono priorytety, które są źródłami tych problemów. Ułatwiło to sprecyzowanie celów strategicznych dla poszczególnych obszarów problemowych a następnie sfery społecznej jako całości. Formułowanie tych celów poprzedzono analizą możliwości oraz ograniczeń (analiza SWOT) istniejących w samym systemie pomocy społecznej jak i poza nim.

Podstawowe etapy pracy nad Strategią w poszczególnych sferach obejmowały:

- stworzenie diagnozy stanu rzeczywistego w poszczególnych sferach. Na tym etapie planowania strategicznego następuje analiza uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych w analizowanych sferach, potencjał gminy i jej mieszkańców,
 - określenie problemów w poszczególnych sferach. Problemy muszą dotyczyć poszczególnej sfery w zakresie pomocy społecznej. Przeprowadzona analiza problemów obejmowała:
 - przegląd istniejącej sytuacji w analizowanym obszarze,
 - ustalenie problemów o charakterze priorytetowym - formułowanie celów.
- Przygotowanie koncepcji projektów stymulujących zrównoważony rozwój społeczny.

I.I Podstawy prawne

Podstawy prawne regulujące system pomocy społecznej w Polsce zawarte są w następujących aktach prawnych:

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 163).

Warunki prawne i organizację systemu pomocy społecznej określa Ustawa: zadania w zakresie pomocy społecznej; rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania; organizację pomocy społecznej; zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej. Dokument traktuje pomoc społeczną przede wszystkim jako instytucję, umożliwiającą wyjście z trudnych sytuacji życiowych tym osobom, rodzinom, które nie są w stanie wykorzystać własnego potencjału, zasobów czy predyspozycji, ze względu na niemożność samodzielnego przezwyciężenia problemów w życiu codziennym.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.).

Zapisy znajdujące się w ustawie określają zasady oraz formy wspierania rodziny, która napotyka trudności w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, ponadto ustawodawca określa zasady oraz formy sprawowania pieczy zastępczej, jak również pomoc w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków. Reguluje również kwestie finansowania oraz administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, a także określa zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 114).

Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne, zapomoga wypłacana przez gminy,
- świadczenia wypłacane przez gminy,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenie rodzicielskie.

Świadczenia rodzinne i koszty ich obsługi (3% z budżetu państwa), składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne są finansowane w formie dotacji celowej z budżetu państwa.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2014 r. poz. 1863 z późn. zm.).

Ustawa określa zasady przyznawania członkom rodziny wielodzietnej Karty Dużej Rodziny, sposób przyznawania im uprawnień oraz sposób realizacji i finansowania zadań wynikających z ustawy. Uprawnienia przysługujące osobom posiadającym ważną Kartę polegają na przyznaniu korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności. Kartę przyznaje wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania członka rodziny wielodzietnej.

Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 859 z późn. zm.).

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów zmieniła ustawę o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. Pozwoliło to na lepszy dostęp osób uprawnionych do organu wypłacającego świadczenia. Po nowelizacji ustawa zakłada uproszczenie i zmniejszenie procedur administracyjnych związanych ze stosowaniem ustawy, bardziej racjonalne funkcjonowanie organów działających na jej podstawie oraz efektywne odzyskiwanie przez budżet państwa od dłużników alimentacyjnych należności Skarbu Państwa powstałych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, jednakże efektywność ta jest zbyt niska.

Ustawa określa:

- zasady pomocy państwa osobom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, w przypadku bezskuteczności egzekucji,
- warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, zwanych dalej "świadczeniami z funduszu alimentacyjnego",
- zasady i tryb postępowania w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- zasady finansowania świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych.

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (t. j. Dz. U. z 2011 r. Nr. 43, poz. 225 z późn.zm.).

Ustawa stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Ustawa ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz.1375 z późn. zm.).

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności: promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym, zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1987 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. z. U. z 2011 r. Nr 127 poz.721).

Ustawa dotyczy osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności

(znaczny, lekki, umiarkowany), o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów, lub o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia. Orzeczenie ustalające stopień niepełnosprawności stanowi także podstawę do przyznania ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 r. poz. 567).

Ustawa określa warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. Zasiłki dla opiekunów i koszty ich obsługi, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne są finansowane ze środków z budżetu państwa na realizację świadczeń rodzinnych. Realizacja zasiłków dla opiekunów jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez gminy.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o pożytku publicznym i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1118 z późn. zm.).

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa to: prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego), uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego), nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat.

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 z późn. zm.).

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, że większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4 ust 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy

do zadań gminy". Ponadto, organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

Ustawodawca określa zadania obejmujące przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, sposób postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących przemoc w rodzinie. Ustawa określa również zadania realizowane przez organy administracji rządowej oraz jednostki samorządu terytorialnego. Tym samym, do zadań własnych gminy należą:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 149 z późn. zm.).

Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu: pełnego i produktywnego zatrudnienia; rozwoju zasobów ludzkich; osiągnięcia wysokiej jakości pracy; wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581).

Ustawa określa:

- warunki udzielania i zakres świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- zasady i tryb finansowania świadczeń,
- zasady i tryb kwalifikowania świadczeń opieki zdrowotnej jako świadczeń gwarantowanych,
- zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń,
- zasady powszechnego - obowiązkowego i dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego,
- podstawy instytucjonalno-proceduralne do stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady,
- zasady funkcjonowania, organizację i zadania Narodowego Funduszu Zdrowia, zwanego dalej "Funduszem",
- zasady funkcjonowania, organizację i zadania Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, zwanej dalej "Agencją",
- zasady sprawowania nadzoru i kontroli nad finansowaniem i realizacją świadczeń.

Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 121 z późn. zm.).

Ubezpieczenia społeczne obejmują: ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenia rentowe, ubezpieczenie w razie choroby i macierzyństwa, zwane dalej "ubezpieczeniem chorobowym", ubezpieczenie z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, zwane dalej "ubezpieczeniem wypadkowym". Ustawa określa:

- zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym,
- zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne oraz podstaw ich wymiaru,
- zasady, tryb i terminy - zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych, prowadzenia ewidencji ubezpieczonych i płatników składek, rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz zasiłków z ubezpieczeń chorobowego i wypadkowego, opłacania składek na ubezpieczenia społeczne,
- zasady prowadzenia kont ubezpieczonych oraz kont płatników składek,
- zasady działania Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- organizację, zasady działania i finansowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,

- zasady działania Funduszu Rezerwy Demograficznej,
- zasady zarządzania tym funduszem,
- zasady kontroli wykonywania zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 2156 z późn. zm.).

Reguluje wszystkie kwestie związane z oświatą, funkcjonowaniem szkół i placówek, ich finansowaniem, zagadnieniami dotyczącymi pomocy stypendialnej, czy też treści związanych z samymi zasadami oceniania. Ponadto ustawa reguluje kwestię wsparcia finansowego dla potrzebujących uczniów.

I.II Metody badawcze

W celu stworzenia prezentowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Boronów wykorzystano następujące metody badawcze:

- ▲ metodę analizy danych wtórnych „desk research”. Analizie poddano informacje zgromadzone w celach administracyjnych, udostępnione przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie do zaobserwowania liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka ze względu na poszczególne problemy. Jest to technika badawcza będąca dla niniejszej Strategii wstępną fazą projektu poprzedzającą fazę zbierania danych pierwotnych.
- ▲ analizę gminnych programów pomocowych,
- ▲ analizę sprawozdań z działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego Ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2013-2015,
- ▲ analizę sprawozdań z funkcjonowania Punku Konsultacyjnego znajdującego się przy MOPS w Lublińcu,
- ▲ analizę danych statystycznych udostępnionych przez Urząd Gminy, Wydział Ewidencji Ludności, które umożliwiły dokonanie analizy struktury demograficznej w Gminie Boronów,
- ▲ ankiety adresowane do mieszkańców gminy, w celu zebrania jak największego materiału zawierającego opinie społeczności lokalnej na temat problemów społecznych oraz jakości życia,
- ▲ wywiady z dyrekcją szkół znajdujących się na terenie gminy w celu zebrania informacji dotyczących udzielanej pomocy materialnej uczniom oraz realizowanych programów w szkołach.

II. Charakterystyka Gminy Boronów¹³

Gmina Boronów to gmina wiejska, która położona jest w północno-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie lublinieckim, w odległości ok. 20 km na południowy zachód od Częstochowy. Od miasta wojewódzkiego – Katowic – oddalona jest ok. 60 km na północ. Zajmuje obszar 5,634 ha a w jej skład wchodzi:

- wieś Boronów,
- wieś Dębowa Góra,
- wieś Grojec,
- wieś Hucisko,
- wieś Zumpy,
- przysiółek Doły,
- przysiółek Sitki,
- leśniczówka Cielec,
- gajówka Szklana Huta.

74% powierzchni gminy stanowią użytki leśne, natomiast 21% użytki rolne. Rolnictwo indywidualne rozwija się jedynie w wioskach poza miejscowością Boronów oraz w małym stopniu w tradycyjnie rolniczej dzielnicy Boronowa Siodłoki. Nieznaczna część mieszkańców gminy utrzymuje się z pracy w gospodarstwach rolnych, która bardzo często stanowi drugie źródło utrzymania poza pracą w innych zakładach.

Rysunek 1. Położenie Gminy Boronów w województwie śląskim oraz usytuowanie na mapie Polski

¹³ Charakterystyka gminy powstała w oparciu o dane znajdujące się na stronie internetowej Urzędu Gminy Boronów, <http://ug.boronow.pl/index.php/o-gminie> (04.03.2016).

Główną rzeką gminy jest Liswarta należąca do zlewni Warty. Przeływa ona na całej długości przez środkową część gminy, obierając kierunek z południowego wschodu na północny zachód. Na terenie gminy ma kilka dopływów, z których największym jest Leńca. W dolinie rzeki i jej dopływów występują liczne miejsca po stawach w postaci zagłębień i reliktów grobli czołowych, niejednokrotnie znacznych rozmiarów. Stawy – obecnie hodowlane, zachowały się w rejonie przysiółka Doły oraz w lesie w północno – zachodniej części gminy. Niewielka część obszaru – kompleks leśny w południowo – zachodniej części gminy należy do zlewni Małej Panwi, poprzez dopływ Leśnicy – potok boronowski.

III. Demografia Gminy Boronów

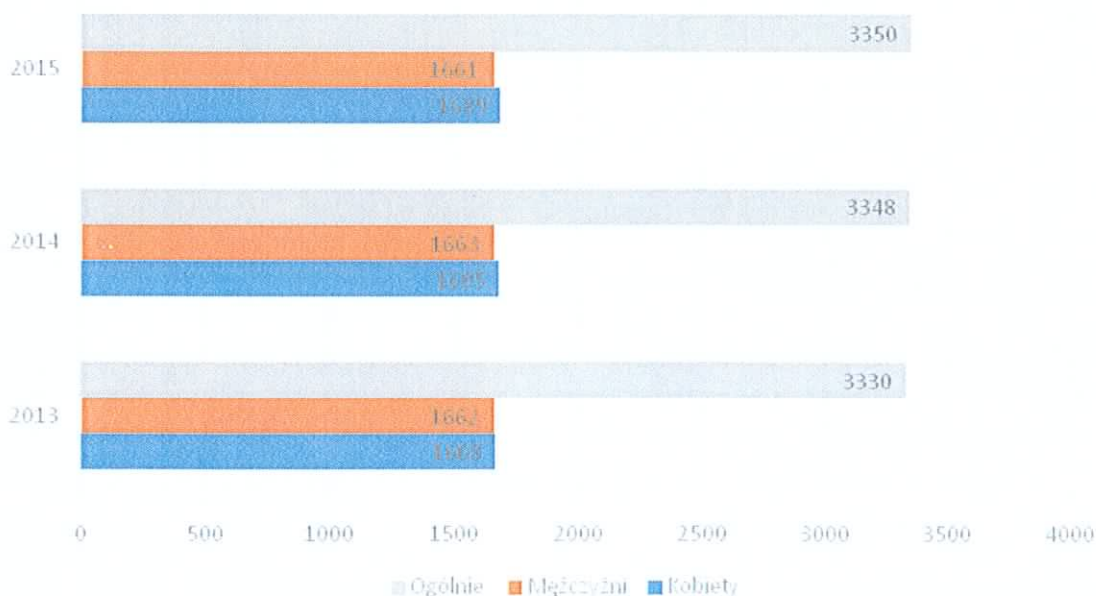
Gminę Boronów aktualnie zamieszkuje 3 350 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.). Od kilkunastu lat w Gminie Boronów liczba mieszkańców utrzymuje się na względnie stałym poziomie, można mówić o stagnacji liczby ludności. Zauważalna jest tendencja wzrostowa związana ze wzrostem liczby kobiet. Nie przewiduje się jednak radykalnych zmian w liczbie mieszkańców gminy. Na przestrzeni trzech analizowanych lat (2013-2015) można zaobserwować zwiększenie liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Boronów w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
Ogólna liczba mieszkańców	3 330	3 348	3 350
Kobiety	1 668	1 685	1 689
Mężczyźni	1 662	1 663	1 661

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Boronów w latach 2013-2015

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego

W 2013 roku Gminę Boronów zamieszkiwało 3 330 osób, udział kobiet w populacji odpowiadał 50,09%, natomiast mężczyzn 49,90%. W roku następnym liczba mieszkańców

nie uległa drastycznemu zwiększeniu. Liczba mężczyzn zwiększyła się o 1 osobę, liczba kobiet zwiększyła się o 17. W 2015 roku populacja mężczyzn zmniejszyła się w stosunku do roku ubiegłego – o 2 osoby, natomiast populacja kobiet uległa wzrostowi – o 4 kobiety. Udział mężczyzn w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Boronów wynosił 49,58%, natomiast udział kobiet odpowiadał 50,41%. Można zaobserwować tendencje stałe w udziale zarówno kobiet, jak i mężczyzn w populacji gminy.

Tabela 2. Struktura ludności Gminy Boronów

	2013	2014	2015
Wiek przedprodukcyjny	644	628	635
Wiek produkcyjny	2 182	2 197	2 174
Wiek poprodukcyjny	504	523	539

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego

Struktura ludności w Gminie Boronów sygnalizuje, że gmina zмага się z problemem starzenia społeczności lokalnej¹⁴. Wahania w liczbie mieszkańców dotyczą głównie osób znajdujących się w wieku przedprodukcyjnym (osoby do 18 roku życia). W 2014 roku odnotowano znaczny spadek osób do 18 roku życia w stosunku do 2013 roku o 2,5%, natomiast w 2015 roku liczba mieszkańców w tej grupie wiekowej znów zwiększyła się – o 1,1% w stosunku do roku ubiegłego. Zmniejszeniu uległa liczba osób będących w wieku produkcyjnym (kobiety od 19 do 60 roku życia oraz mężczyźni od 19 do 65 roku życia). Na przestrzeni analizowanych lat można zaobserwować wzrost w 2014 roku tej grupy wiekowej, jednakże w następnym roku ponownie liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się. Warto zaznaczyć, że saldo migracji w województwie śląskim jest jednym z największych w Polsce, natomiast ogromną rolę w procesie starzenia społeczności lokalnej ma emigracja młodych ludzi¹⁵. Grupa mieszkańców zdolnych do pracy w 2013 roku odpowiadała 65,52%, w roku następnym 65,62%, natomiast w 2015 roku wynosiła 64,89%. Tendencje spadkowe w liczbie osób zdolnych do pracy wiążą się nie tylko z migracją oraz emigracją mieszkańców, mają swoje odzwierciedlenie we wzroście osób będących w wieku poprodukcyjnym. Tutaj widoczna jest spora tendencja wzrostowa, ze szczególnym uwzględnieniem przeważającej

¹⁴ Za społeczeństwo stare demograficznie uznaje się takie, w którym odsetek osób powyżej 60 roku życia przekracza 12% lub odsetek osób powyżej 65 roku życia przekracza 8%.

¹⁵ Główny Urząd Statystyczny: Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050, Warszawa 2014.
<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/sytuacja-demograficzna-osob-starszych-i-konsekwencje-starzenia-sie-ludnosci-polski-w-swietle-prognozy-na-lata-2014-2050,18,1.html> (09.03.2016).

liczby kobiet będących powyżej 60 roku życia. W 2013 roku wśród mieszkańców znajdujących się w wieku poprodukcyjnym 66,66% stanowiły kobiety – 336 osób. Natomiast ogólny udział tej grupy wiekowej w ogólnej liczbie mieszkańców odpowiadał 15,13%. W roku następnym liczba kobiet znów przeważała liczbę mężczyzn w wieku poprodukcyjnym – 66,34% (zmniejszenie o 0,32 p.p. w stosunku do roku ubiegłego). W 2015 roku liczba osób znajdujących się w tej grupie wiekowej odpowiadała 16,08% mieszkańców gminy.

Sytuacja demograficzna w gminie sygnalizuje, że pojawia się zarówno problem wyludniania, jak i starzenia społeczeństwa. Z roku na rok zmniejszeniu ulega liczba osób będących w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku produkcyjnym. Tym samym wzrasta liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Problem staje się również przeważająca liczba kobiet nad mężczyznami. Praktycznie w każdej w grup wiekowych liczebnie przeważają kobiety. Szczególnie widoczne jest to w grupie obejmującej osoby w wieku poprodukcyjnym – tutaj liczba kobiet prawie dwukrotnie przewyższa liczbę mężczyzn. Problemy demograficzne dotyczą cały kraj, dlatego też sytuacja Gminy Boronów nie stanowi wyjątku. Zgodnie z prognozami demograficznymi proces starzenia się społeczeństwa polskiego będzie postępował. Warto podejmować działania ukierunkowane na zabezpieczenie różnorodnych potrzeb zmniejszających się grup wiekowych.

IV. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Głównym celem Gminy Boronów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest stworzenie organizacyjnych, instytucjonalnych i materialnych warunków sprzyjających rozwojowi społecznemu gminy i jej mieszkańców oraz ograniczenia marginalizacji i wykluczenia społecznego. Podjęcie wielokierunkowej pracy socjalnej z różnymi grupami społecznymi, poprzez działania profilaktyczno-edukacyjno-prewencyjne powinno skutkować zmniejszeniem się liczby rodzin i środowisk dysfunkcyjnych.

Pomoc społeczna polega w szczególności na¹⁶:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy.

Główne cele pomocy społecznej:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

¹⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 163), art. 15.

Świadczeniami z pomocy społecznej są¹⁷:

- świadczenia pieniężne:
 - zasiłek stały,
 - zasiłek okresowy,
 - zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
 - zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
 - pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
 - świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością,
 - wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd;
- świadczenia niepieniężne:
 - praca socjalna,
 - bilet kredytowany,
 - składki na ubezpieczenie zdrowotne,
 - składki na ubezpieczenia społeczne,
 - pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
 - sprawienie pogrzebu,
 - poradnictwo specjalistyczne,
 - interwencja kryzysowa,
 - schronienie,
 - posiłek,
 - niezbędne ubranie,
 - usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
 - specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
 - mieszkanie chronione,
 - pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,

¹⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 163), art. 36.

- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych,

O pomoc mogą ubiegać się osoby, które spełniają warunki określone w ustawie o pomocy społecznej. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej. Ośrodek oferuje osobom i rodzinom również pomoc (niezależnie od kryterium dochodowego) w formie pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego w szczególności prawnego, psychologicznego, pedagogicznego. Pracownicy socjalni udzielają również pomocy w załatwianiu spraw urzędowych oraz w utrzymaniu kontaktów z otoczeniem. W razie niemożności zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania klienta, pracownicy socjalni czynią starania o umieszczenie w Domu Pomocy Społecznej tj. placówce pobytu stałego zapewniającej całodobową opiekę. Są to świadczenia fakultatywne. Jeżeli wymaga tego indywidualna sytuacja, osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych, a są jej pozbawione, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin oraz osób w rodzinach, które zostały objęte pomocą Ośrodka ze względu na poszczególne problemy. Należy mieć na uwadze fakt, że osoby, rodziny pobierają świadczenia nie tylko z tytułu jednego problemu. Często doskwierające problemy są ze sobą skorelowane i wymagają wielopłaszczyznowego podejścia.

Tabela 3. Osoby i rodziny korzystające z pomocy Ośrodka w latach 2013-2015

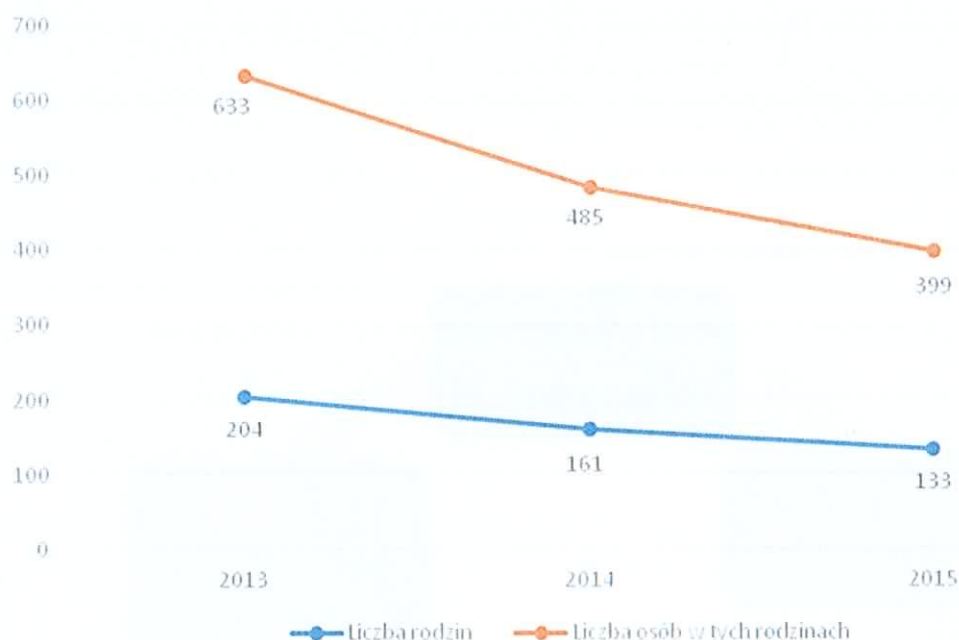
Lp.	Przyczyna	2013	2014	2015
-----	-----------	------	------	------

		Liczba rodzin/ liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin/ liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin/ liczba osób w rodzinach
1.	ubóstwo	11/ 29	8/ 18	8 /18
2.	bezdomność	0	0	2 / 2
3.	bezrobocie	35/ 115	30/ 99	28 / 93
4.	niepełnosprawność	23/ 55	19/ 46	13/ 31
5.	długotrwała lub ciężka choroba	29/ 73	22/ 49	14/ 28
6.	przemoc w rodzinie	1/ 4	1/ 4	0
7.	potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietność	22/ 111	16/ 81	15/ 72
8.	bezzadność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	68/ 212	54/ 168	43/ 135
9.	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	1/ 1
10.	alkoholizm lub narkomania	15/ 34	11/ 20	8/ 14
11.	zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej	0	0	1/ 5

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

Wykres przedstawia łączną liczbę rodzin oraz osób w tych rodzinach, które pobierały świadczenia w latach 2013-2015 ze względu na poszczególne problemy. Widoczne jest znaczne zmniejszenie liczby osób w rodzinach objętych pomocą Ośrodka. Na przestrzeni trzech analizowanych lat, liczba rodzin uległa zmniejszeniu o 71 rodzin oraz 234 osoby w tych rodzinach. Tak duże zmniejszenie można wiązać z problemem, z którym zmagają się Gmina Boronów – starzenie się społeczeństwa oraz coraz to niższy współczynnik urodzeń.

Wykres 2. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

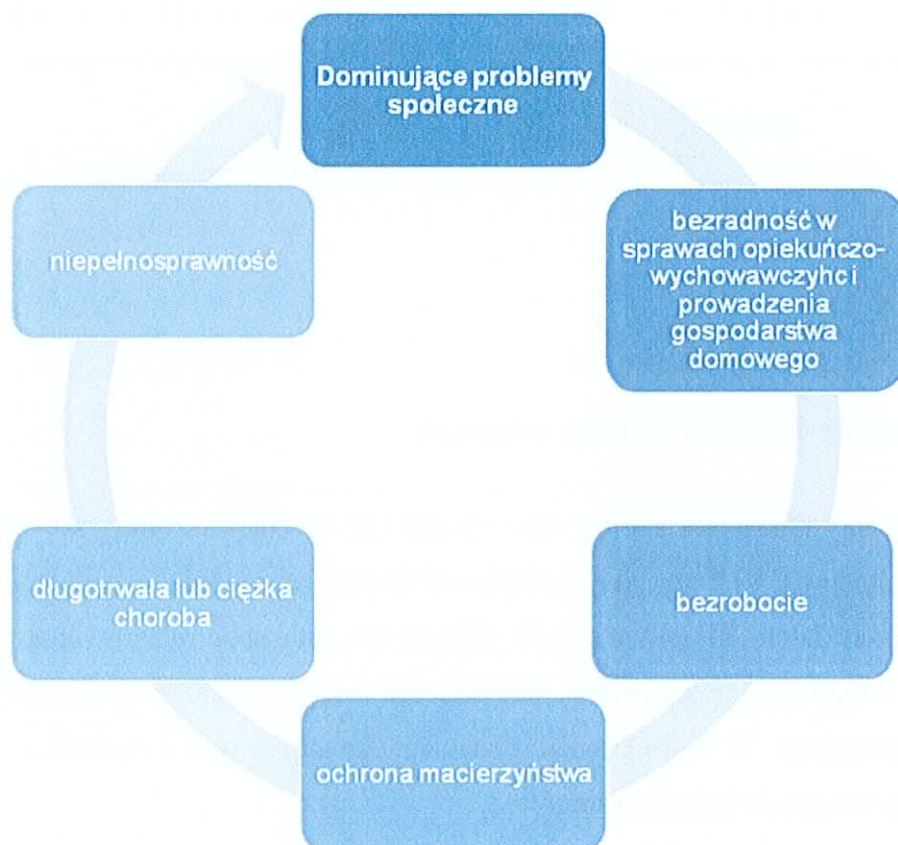
Osoby i rodziny ubiegające się o pomoc i korzystające z niej, powinny spełniać określone kryteria dochodowe i dysfunkcyjne. Podopieczni Ośrodka najczęściej nie pobierają świadczeń z jednego powodu ale kilku, tworzących niekorzystne położenie rodziny, doprowadzając do degradacji materialnej oraz moralnej. Kryteria decydują o strukturze osób korzystających z pomocy społecznej. W konsekwencji przemian ekonomicznych i społecznych następuje zmiana w strukturze świadczeniobiorców.

W 2013 roku liczba beneficjentów korzystających z pomocy Ośrodka odpowiadała 633 osobom (204 rodziny) – 19% społeczności gminy. W roku następnym ogólna liczba osób w rodzinach stanowiła 485 osób (161 rodzin) - 14,48% społeczeństwa. Natomiast w 2015 roku liczba beneficjentów zmniejszyła się do 399 osób (133 rodzin) co odpowiadało 11,91% społeczeństwa Gminy Boronów. Widoczna jest spora tendencja malejąca zarówno w liczbie rodzin, jak i osób w tych rodzinach. Jak podaje Główny Urząd Statystyczny, w całej Polsce: „Generalnie mamy więc do czynienia z trwałym jak się wydaje zjawiskiem stopniowego spadku liczby beneficjentów pomocy społecznej, który można powiązać z symptomami poprawy na rynku prac”¹⁸.

¹⁸ Urząd Statystyczny w Krakowie: Beneficjenci pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych w Polsce w 2014 roku, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/beneficjenci-pomocy-spoecznej-i-swiadczen-rodzinnych-w-2014-r-,6,5.html>.

Poniższy wykres odwzorowuje hierarchię problemów społecznych w 2015 roku. Hierarchia została stworzona w oparciu o największą liczbę rodzin, które zmagają się z danymi problemami.

Wykres 3. Hierarchia problemów rodzin w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne

Wśród rodzin objętych pomocą Ośrodka, dominują rodziny zmagające się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (43 rodziny), brakiem zatrudnienia (28 rodzin), potrzebą ochrony macierzyństwa (15 rodzin), długotrwałą lub ciężką chorobą (14 rodzin), niepełnosprawnością (13 rodzin) oraz ubóstwem (8 rodzin) i problemami z uzależnieniem (8 rodzin).

Poniższa tabela przedstawia kwoty, które przeznaczono na realizację poszczególnych świadczeń w latach 2013-2015 ze szczególnym uwzględnieniem liczby rodzin oraz liczby osób w tych rodzinach.

Tabela 4. Liczba osób, rodzin oraz kwot przeznaczonych na poszczególne świadczenia pieniężne

Lp.	Świadczenia pieniężne	2013 Liczba rodzin/ liczba osób w rodzinach/ kwota zł	2014 Liczba rodzin/ liczba osób w rodzinach/ kwota zł	2015 Liczba rodzin/ liczba osób w rodzinach/ kwota zł
1.	Zasilek stały	8 / 18 27 509,00	9 / 25 34 341,00	8 / 19 29 667,00
2.	Zasilek okresowy	13 / 32 8 790,00zł	12 / 39 8 733,00zł	12 / 36 11 917,00
3.	Zasilek celowy i specjalny zasilek celowy	89 / 193 16 135,00	34 / 90 11 765,00	78 / 120 15 240,00
4.	Zasilek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie	0	0	0
5.	Pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki	0	0	0
6.	Posilek w stołówce szkolnej	74/ 184 34 785,00zł	54/ 149 21 202,00	48 / 125 18 371,00
7.	Schronienie w noclegowni	0	0	1 / 1 4 246,00zł
8.	Usługi opiekuńcze	3/ 3 15 972,00zł	3 / 3 16 363,00zł	4 / 1 23 319,00
9.	Sprawienie pogrzebu	0	1 / 1 2 806,00zł	1 / 1 2 376,00

Zródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

Analizując przedstawione dane można zaobserwować wzrost budżetu przeznaczonego na wszystkie świadczenia. Na zasilek stały, który przysługuje osobie samotnie gospodarującej, będącej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, gdy dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej oraz osobie pełnoletniej, która pozostaje w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie, nie przekracza kryterium dochodowego w rodzinie, w 2015 roku kwota uległa zwiększeniu o 2 158 zł w stosunku do 2013 roku przy zwiększeniu liczby osób w rodzinie o 1 członka. Zasilek okresowy, który przysługuje głównie ze względu na niepełnosprawność, długotrwałą chorobę, bezrobocie przyznaje się osobom samotnie gospodarującym oraz rodzinom, których dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. W stosunku do roku 2013, w 2015 kwota uległa zwiększeniu o 3 127 zł. Zmniejszenie w kwocie przeznaczonej na świadczenie niepodlegające zwrotowi – zasilek celowy i specjalny zasilek celowy – w 2015 roku wynika ze zmniejszenia liczby potrzebujących rodzin o 11 oraz liczby osób w tych rodzinach (17 osób). Kwota została zmniejszona o 895 zł. Podobnie sytuacja wygląda z posiłkiem w szkolnej stołówce. W 2015 roku skorzystało z posiłku 26 rodzin mniej w stosunku do 2013 roku (zmniejszenie o 59 osób). Na przestrzeni trzech analizowanych lat widoczne jest

pojawienie się kwot odpowiadających za zapewnienie schronienia w noclegowni – 4 246 zł na 1 rodzinę (1 osobę). Kolejnym świadczeniem są usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze, które mogą być przyznane także osobie wymagającej pomocy innych osób, a rodzina, jak również wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. W 2015 roku Ośrodek przeznaczył również 2 376 zł na sprawienie pogrzebu jednej osobie.

Podsumowując:

- w 2013 roku łącznie na świadczenia pieniężne Ośrodek rozdysponował potrzebującym rodzinom oraz osobom : **103 191 zł**,
- w 2014 łącznie: **95 210 zł**,
- w 2015 roku łącznie: **100 890 zł**.

Kwota w 2015 roku w stosunku do 2013 roku uległa zmniejszeniu o 2,23%.

Tabela 5. Liczba osób i rodzin, którym przyznano świadczenia rodzinne

Lp.	Świadczenie	2013	2014	2015
1.	Zasiłek rodzinny oraz dodatki	139 rodzin	134 rodziny	126 rodzin
2.	Zasiłek pielęgnacyjny	92 osoby	103 osoby	105 osób
3.	Zasiłek dla opiekuna	9 osób	6 osób	6 osób
4.	Specjalny zasiłek dla opiekuna	1 osoba	2 osoby	1 osoba
5.	Świadczenie pielęgnacyjne	19 osób	6 osób	6 osób
6.	Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka	24 osoby	28 osób	26 osób
7.	Fundusz Alimentacyjny	7 rodzin	7 osób	7 osób

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

Z zasiłku rodzinnego oraz dodatków przysługujących rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się korzysta z roku na rok coraz mniejsza liczba rodzin. Zmniejszeniu uległa również liczba osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne – z 19 osób w 2013 roku do 6 osób w 2015 roku.

Zwiększyła się natomiast liczba rodzin pobierających zasiłki pielęgnacyjne – z 92 rodzin w 2013 roku do 105 rodzin w 2015 roku. Liczba osób i rodzin w pozostałych świadczeniach utrzymuje się na względnie zbliżonym poziomie.

Tabela 6. Liczba osób / liczba rodzin objętych pomocą w postaci pracy socjalnej

Rok	Liczba osób / liczba rodzin
2013	53 / 132

2014	78 / 212
2015	97 / 298

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

Definicja „pracy socjalnej” w Polsce, została określona, w art. 6 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej, jako „działalność zawodowa, mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi”. W pracy socjalnej chodzi zatem, o profesjonalną pomoc w kierunku wzmocnienia lub odzyskania zdolności adresatów pomocy w funkcjonowaniu społecznym oraz tworzeniu sprzyjających ku temu warunków społecznych¹⁹. Na przestrzeni trzech analizowanych lat można dostrzec sukcesywny wzrost w liczbie rodzin objętej tą formą pomocy.

¹⁹ M. Marszałkowska: Standardy pracy socjalnej, Raport końcowy analizy zasobów. Projekt realizowany w ramach grantu TF052685.
<http://www.mpips.gov.pl/userfiles/File/mps/standardyps.pdf>.

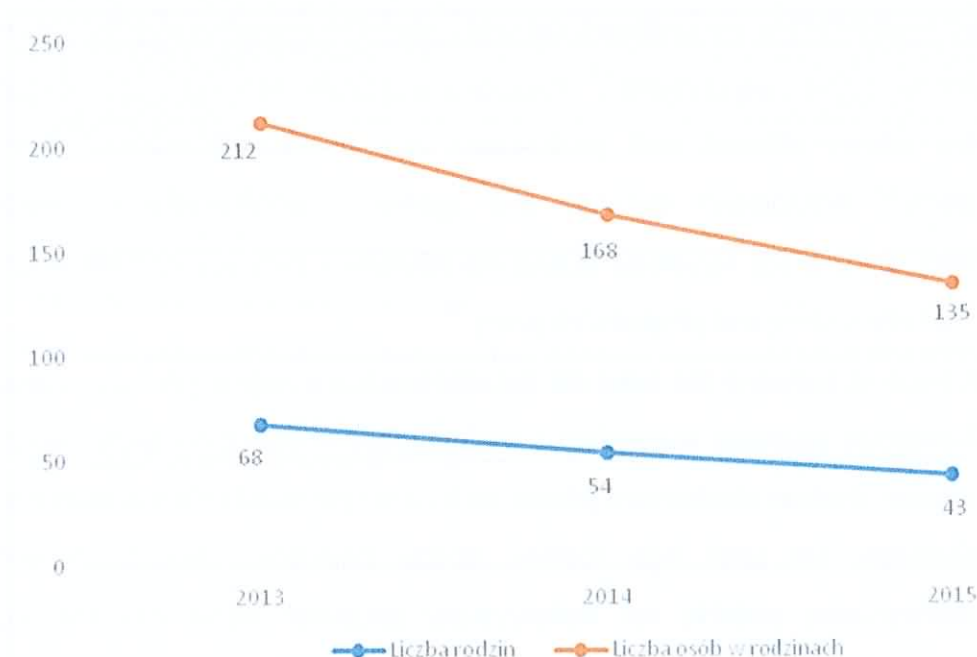
V. Analiza sytuacji w poprzednich latach

Analizę sytuacji społecznej oparto na sprawozdaniach Ośrodka. Dane pochodzące z lat 2013-2015 umożliwiły zdiagnozowanie aktualnej sytuacji Ośrodka. Statystyki udostępnione ułatwiły zaobserwowanie świadczeniobiorców w zależności od problemu, z którym zmagала się osoba bądź cała rodzina. Analizę wzbogaciły informacje związane z poszczególnymi środkami przeznaczonymi na poszczególne formy pomocy.

V.I Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych

Terminem "rodzina niewydolna wychowawczo" określa się rodziny, które nie radzą sobie w pełni z wychowywaniem dzieci, stosują błędne przekonania dotyczące opieki nad dzieckiem, źle interpretują potrzeby dziecka. Podejmując zadanie zbudowania rodziny nie da się uniknąć wszystkich błędów rodzicielskich. Cechą rodziny niewydolnej wychowawczo jest zaburzenie ogólnie przyjętych norm postępowania rodziców wobec dziecka. Konsekwencją niewłaściwego funkcjonowania rodziny jest w przypadku dzieci pojawianie się symptomów nieprzystosowania społecznego, między innymi zaburzeń w kształtowaniu się mechanizmów kontroli wewnętrznej jednostki, formowania się zniekształconego obrazu świata i własnej osoby oraz naruszających normy zachowań społecznych.

Udział rodzin objętych pomocą Ośrodka z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w ogólnej liczbie rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka utrzymuje się na stałym poziomie. Tendencja ta, chociaż nie jest jeszcze niepokojąca, sygnalizuje jednak, że problem w spełnianiu funkcji rodzicielskich funkcjonuje wśród mieszkańców gminy i wymaga zaangażowania ze stron instytucji.

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

Liczba rodzin zmagająca się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego w 2013 roku odpowiadała 33% wszystkich podopiecznych Ośrodka. W następnym roku sytuacja wyglądała bardzo podobnie. W 2015 roku liczba rodzin zmniejszyła się z 54 do 43, jednak udział w ogólnej liczbie podopiecznych Ośrodka wciąż plasował się na zbliżonym poziomie - 32%. Tendencja stała wskazuje na utrzymujący się problem. Poszukiwanie pomocy ze strony rodzin zmagających się z problemami wychowawczymi jest pozytywnym zjawiskiem. Działania ukierunkowane na pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo przyczynią się do poprawy jakości życia zarówno rodzicom, jak i dzieciom.

V.II Bezrobocie

Bezrobocie definiuje się na dwa sposoby, po pierwsze jako ogólną liczbę osób zarejestrowanych w instytucjach powołanych do obsługi, albo jako oszacowaną na podstawie badań sondażowych liczbę osób, które w tygodniu poprzedzającym badanie nie były zatrudnione, aktywnie poszukiwały pracy i były gotowe ją podjąć w tygodniu, w którym przeprowadzono badanie.²⁰ Pierwsze z tych podejść często poddawane jest krytyce, co wynika z faktu, iż wiele osób bezrobotnych nie rejestruje się, ponieważ nie są uprawnieni do

²⁰ M. Jahoda: Employment and Unemployment. A Social- Psychological Analysis. Cambridge 1982, s.11.

korzyści, jakie daje rejestracja (np. do zasiłków), zaś część zarejestrowanych podejrzewa się o nielegalne zatrudnienie w tzw. „szarej strefie”.²¹ Poprawna wydaje się definicja bezrobotnego jako osoby, która wbrew własnej woli pozbawiona jest płatnego zatrudnienia lub zarobkowego zajęcia.²² Przytoczona definicja jest zgodna z przekonaniami samych bezrobotnych, którzy przez pracę rozumieją płatne zatrudnienie i chcą być zatrudnionymi pracownikami, a nie tylko wykonywać jakąkolwiek pracę.²³

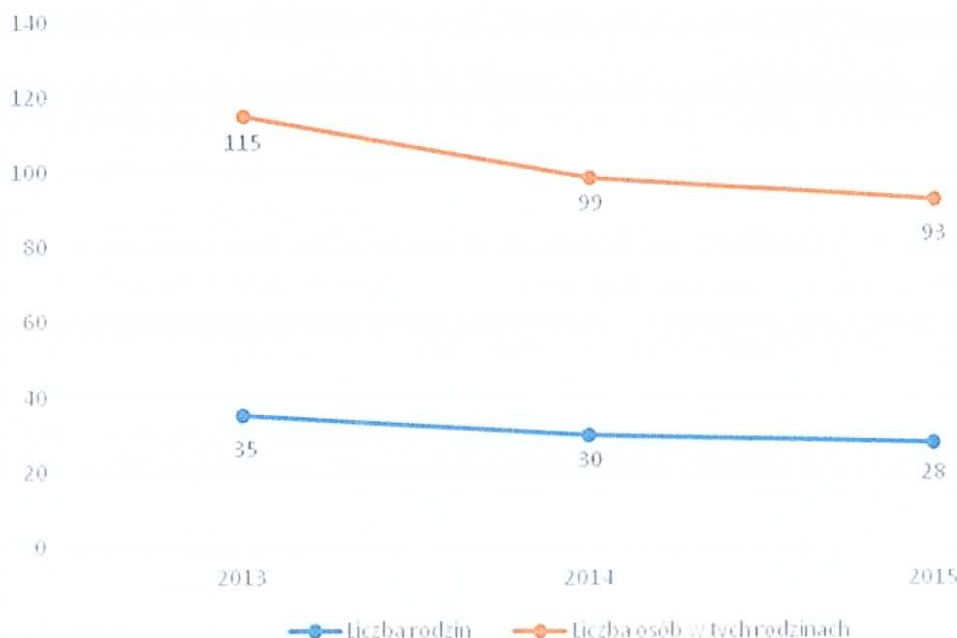
Skutki bezrobocia są poważne nie tylko dla bezrobotnych, ich rodzin, jak i dla całego społeczeństwa. Bezrobocie pozostaje w korelacji z wieloma innymi kwestiami społecznymi. Długotrwałe bezrobocie skutkuje obniżeniem jakości życia, a w tym standardu materialnego nie tylko bezrobotnego, ale całej jego rodziny. Koszty bezrobocia ponosi również społeczeństwo: podwyższone podatki, nie wykorzystany potencjał ludzki, nasilanie się patologicznych zjawisk społecznych: przestępczości, narkomanii, alkoholizmu, przemocy, rozpadu rodziny, zmniejszonej zdrowotności i dostępu do opieki medycznej. Należy mieć na uwadze, że nawet krótkotrwałe bezrobocie nie pozostaje bez wpływu na kondycję psychiczną osoby pozostającej bez zatrudnienia, a bezrobocie trwające dłużej niż rok wpływa na zmiany w osobowości bezrobotnego. Pomocy w znalezieniu pracy mieszkańcom Gminy Boronów udziela Powiatowy Urząd Pracy w Lublińcu. Natomiast Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznaje z tytułu bezrobocia zasiłek okresowy, który przyznawany jest osobom i rodzinom, których posiadane zasoby pieniężne nie wystarczają na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.

Wykres 5. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka z powodu bezrobocia

²¹ I. Reszke: Wobec bezrobocia: opinie, stereotypy. Katowice, 1999, s. 12.

²² D. Graniewska: Bezrobocie w krajach Europy Zachodniej, Ekspertyzy i informacje 1990, nr 5.

²³ J. Naylor, B. Senior: Incompressible Unemployment. Causes, Consequences and Alternatives. Gower Publishing Company Ltd. 1988.

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

W 2013 roku z tytułu bezrobocia zasiłek okresowy pobierało 35 rodzin. Rodziny te stanowiły 17,16% wszystkich rodzin korzystających z pomocy Ośrodka. W roku następnym liczba rodzin wynosiła 30, co odpowiadało już 18,63% beneficjentów. W 2015 roku rodziny zmagające się z bezrobociem stanowiły już 21,05% podopiecznych Ośrodka. Wzrost udziału rodzin pobierających zasiłek okresowy w ogólnej liczbie świadczeniobiorców sygnalizuje, że zwiększa się liczba mieszkańców mających problem ze znalezieniem zatrudnienia. Bardzo często klientami Ośrodka pozostają rodziny przez dłuższy czas.

V.III Potrzeba ochrony macierzyństwa

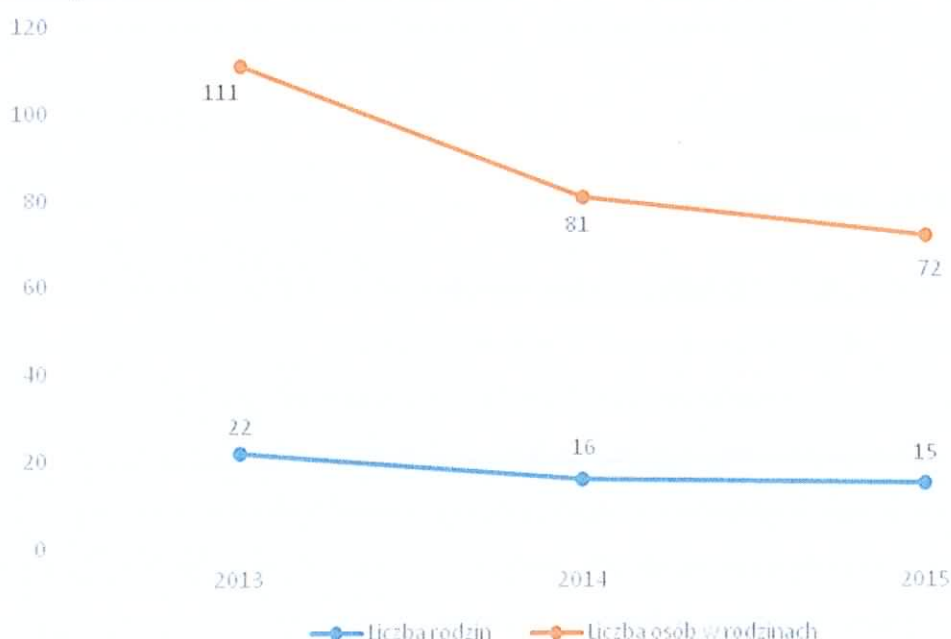
Zgodnie z art. 71 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski organy państwa zobowiązane są do uwzględnienia dobra rodziny w polityce społecznej i gospodarczej. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Według prawa polskiego rodziny wielodzietne to rodziny mające na utrzymaniu co najmniej troje dzieci:

- w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- w wieku do ukończenia 25 roku życia – w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,

- bez ograniczeń wiekowych – w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Do szczególnej ochrony i pomocy władz publicznych ma również prawo matka przed i po urodzeniu dziecka. Dlatego ochrona macierzyństwa oraz pomoc rodzinom wielodzietnym jest ważnym zadaniem pomocy społecznej. Zważywszy na występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych (ujemny przyrost naturalny) i gospodarczych (zmiany statusu materialnego), rodzina powinna móc liczyć na pomoc materialną, społeczną i prawną.

Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

Liczba rodzin, które zgłosiły się do Ośrodka po pomoc ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa nieznacznie wzrasta. W 2013 roku udział rodzin korzystających z tego tytułu z pomocy Ośrodka w stosunku do ogólnej liczby podopiecznych wynosił 10,78%, w roku następnym 9,93% natomiast w 2015 roku już 11,27%. Powolna tendencja wzrastająca sugeruje, że rodziny korzystające z pomocy Ośrodka z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa, jak i wielodzietne, wymagają coraz większej opieki oraz dodatkowych przedsięwzięć, szczególnie takiego, które będzie ukierunkowane na wsparcie w odbudowie prawidłowych relacji i właściwego wypełniania ról społecznych w szczególności rodzinom niepełnym oraz wielodzietnym.

V.IV Długotrwała lub ciężka choroba

Jednym z powodów udzielania przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie pomocy jest długotrwała lub ciężka choroba. Za osobę długotrwale chorą uznaje się taką osobę, która nie jest w stanie przez dłuższy okres czasu pełnić w zakresie całkowitym funkcji społecznych, tzn. w pełni uczestniczyć w życiu społecznym. Powodem tej sytuacji może być stan fizyczny bądź psychiczny jednostki. W efekcie długotrwałej choroby może nastąpić wyalienowanie jednostki i jej zamknięcie na świat zewnętrzny.

Diagnozę długotrwałej lub ciężkiej choroby stwierdza lekarz wydając odpowiednie zaświadczenie. Długotrwała lub ciężka choroba to przesłanka uprawniająca między innymi do przyznania zasiłku celowego, okresowego bądź usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane osobom, które ze względu na wiek oraz chorobę wymagają opieki i pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb, a rodzina nie może im takiej opieki zapewnić.

Tabela 7. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy Ośrodka z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

	2013	2014	2015
Długotrwała lub ciężka choroba	29/73	22/49	14/28

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

Ze względu na długotrwałą oraz ciężką chorobę Ośrodek udziela pomocy coraz mniejszej liczbie rodzin. W 2013 roku rodziny stanowiły 14,21% wszystkich rodzin, w roku następnym 13,66%, natomiast w 2015 roku 10,52%.

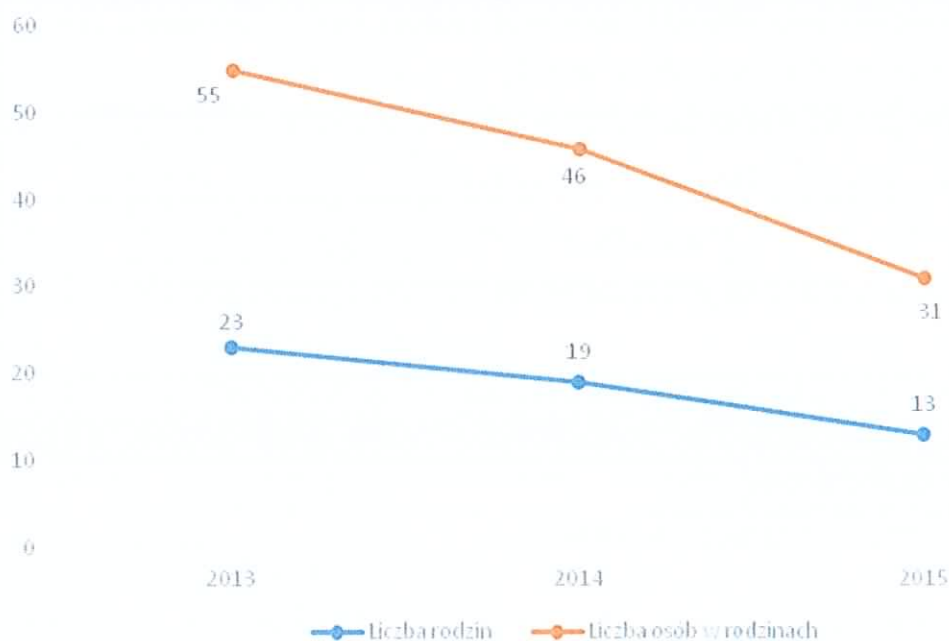
V.V Niepełnosprawność

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych, mamy na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczony przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Komisję przy Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. Osoby z niepełnosprawnością mają długotrwale naruszoną sprawność, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać pełne i skuteczne uczestniczenie w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami. Jest to więc grupa mieszkańców Gminy Boronów, która wymaga szczególnej pomocy w różnych sferach życia.

Według Narodowego Spisu Powszechnego osób niepełnosprawnych w Polsce jest około 5 mln, co stanowi przeszło 12% ludności kraju. Większość osób niepełnosprawnych utrzymuje się z rent, emerytur oraz zasiłków. Ośrodek w Przemkowie wspiera i pomaga

osobom niepełnosprawnym poprzez wypłacanie świadczeń umożliwiających funkcjonowanie i zaspokojenie podstawowych życiowych potrzeb. Natężenie problemu niepełnosprawności wśród beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Boronów w latach 2013-2015 charakteryzuje się zmiennością.

Wykres 7. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka ze względu na niepełnosprawność

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

W 2013 roku z pomocy Ośrodka z tytułu niepełnosprawności korzystały 23 rodziny (55 osób w tych rodzinach) – 11,27% wszystkich podopiecznych Ośrodka. W 2014 roku 19 rodzin (46 osób w rodzinach) – 11,80%, w 2015 roku 13 rodzin (31 osób) – 9,72% rodzin korzystających z pomocy. Tendencja malejąca może sygnalizować, iż osoby w których pojawia się niepełnosprawność jednego z członków rodziny, coraz rzadziej zgłaszają się o pomoc do Ośrodka.

V.VI Alkoholizm lub narkomania

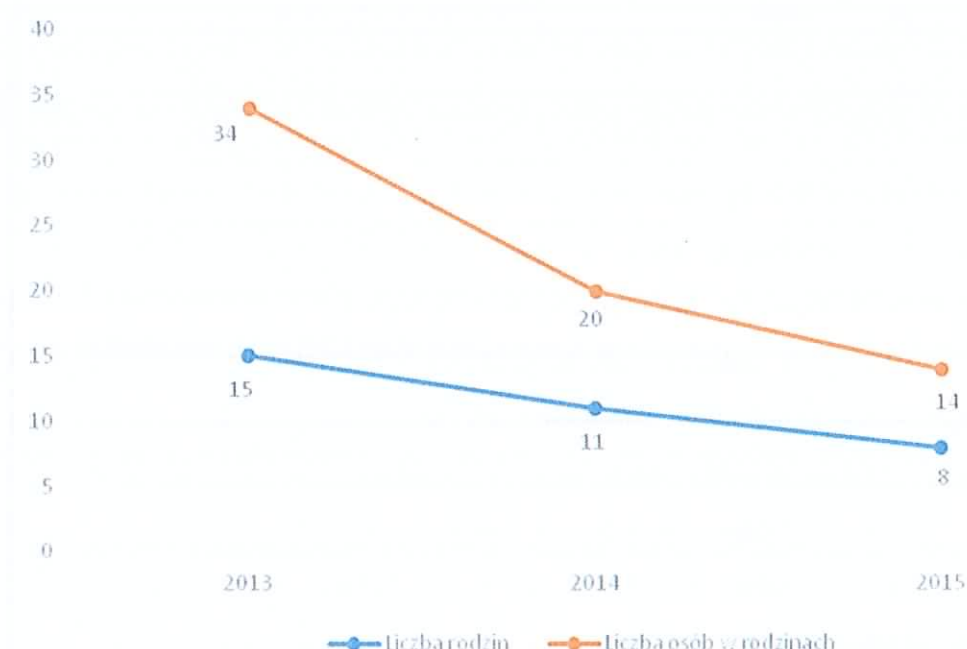
Jedną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie alkoholu stanowi dziś jeden z najpoważniejszych problemów jego rozmiar i niszczycielskie działanie daje się zaobserwować wśród podopiecznych pomocy społecznej.

Zgodnie z raportem Światowej Organizacji Zdrowia pt. „Zagrożenia dla zdrowia światowego. Śmiertelność i obciążenie chorobami powodowane wybranymi najpoważniejszymi zagrożeniami” (wydanie z 2009 roku) alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji, a ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek z alkoholem. Dane Światowej Organizacji Zdrowia wskazują, że konsumpcja alkoholu w Regionie Europejskim jest najwyższa w porównaniu z innymi regionami świata²⁴. W Polsce nadużywa alkoholu około 16% społeczeństwa²⁵. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych udostępniając statystyki dotyczące średniego spożycia napojów alkoholu zanotowała, że na jednego mieszkańca Polski w 2014 roku przypadało 12,5 litra czystego alkoholu, czyli dwukrotnie więcej niż światowa średnia (6,2 litra). Mężczyźni piją średnio 3,5-krotnie więcej niż kobiety. Odsetek abstynentów z kolei pozostaje na średnio niezmiennym poziomie.

Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka ze względu na alkoholizm lub narkomanię

²⁴ Narodowy program profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015, http://www.parpa.pl/images/image/NP%202011_2015_11_011.pdf.

²⁵ K.Kroc: Uzależnienie od alkoholu, <https://portal.abczdrowie.pl/uzaleznienie-od-alkoholu> (07.01.2016).

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

Dane oceny zasobów pomocy społecznej wskazują na zmienną tendencję w zakresie liczby rodzin, którym udzielana jest pomoc ze względu na problem alkoholizmu. W 2014 roku w stosunku do 2013 roku odnotowano zmniejszenie liczby rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą z powodu alkoholizmu (o 4 rodziny i 14 osób w rodzinach). Natomiast w 2015 roku w odniesieniu do 2013 roku nastąpiło ponowne zmniejszenie liczby rodzin o 7 i osób w rodzinach o 20.

V.VI.I Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie należy do grupy problemów społecznych objętych pomocą społeczną. Zgodnie z Ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 2 pkt. 2 jako przemoc w rodzinie możemy zdefiniować: „Ilekroć w ustawie jest mowa o przemocy w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Poniższa tabela pokazuje, iż w roku 2015 roku nastąpił spadek liczby rodzin objętych pomocą z powodu przemocy w rodzinie w Gminie Boronów w stosunku do lat 2013-2014.

Tabela 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka z powodu przemocy w rodzinie

	2013	2014	2015
Przemoc w rodzinie	1/ 4	1/ 4	0

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Boronowie

Głównym narzędziem przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieska Karta”, która została uregulowana rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie „Procedury Niebieska Karta”²⁶ oraz wzorów formularzy. Zespół Interdyscyplinarny w swoich działaniach ukierunkowany jest na budowanie lokalnego systemu wsparcia instytucji i służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie działających na terenie gminy. Poniższa tabela ukazuje dane związane z procedurami „Niebieska Karta” w latach 2013-2015. Realizacja zadań Zespołu Interdyscyplinarnego polega na wymianie informacji, opracowaniu diagnozy potrzeb mieszkańców oraz zaplanowaniu odpowiednich działań w celu przywracania zdolności do samodzielnego funkcjonowania i zapewnienia elementarnego bezpieczeństwa i łagodzenia występujących objawów sytuacji kryzysowych.

Tabela 9. Dane dotyczące realizacji procedury „Niebieska Karta” w latach 2013-2015

		2013	2014	2015
1.	Liczba formularz „Niebieska Karta - A” przekazanych Zespołowi	6	6	5
2.	Liczba rodzin objętych procedurą	5	4	6
3.	Liczba rodzin, wobec których więcej niż jeden podmiot wszczął procedurę	1	0	0
4.	Liczba osób wskazanych w formularzu jako doświadczających przemocy:			
	- osoby dorosłe	7	4	6
	- małoletnie	- 6	- 4	- 6
		- 1	- 0	- 0
5.	Liczba osób wskazanych w formularzu jako sprawców przemocy:			
	- osoby dorosłe	5	4	6
	- małoletnie	- 5	- 4	- 6
		- 0	- 0	- 0
6.	Liczba formularzy „Niebieska Karta – C”	4	4	3
7.	Liczba formularzy „Niebieska Karta – D”	2	3	1
8.	Liczba sprawców zamieszkujących z osobą doznającą przemocy	5	4	6

²⁶ Procedura „Niebieska Karta” to: dokumentacja, długofalowy plan pomocy wszystkim członkom rodziny, współpraca z przedstawicielami innych instytucji i organizacji powołanych do udzielania pomocy ofiarom przemocy, interwencja wobec sprawcy, monitorowanie sytuacji rodziny. Przemoc w rodzinie, około 80% nierozzerwalnie wiąże się z uzależnieniem od alkoholu.

9.	Liczba sprawców, wobec których wstępiono z wnioskiem do GKRPA o podjęcie leczenia	0	0	2
10.	Liczba sprawców, którzy podjęli leczenie	0	0	1
11.	Liczba sprawców, wobec których prokurator zastosował środki zapobiegawcze	1	0	1
12.	Liczba sprawców skazanych prawomocnym wyrokiem w postępowaniu karnym	1	0	0
13.	Liczba sprawców, którzy uczestniczyli / uczestniczą w programie korekcyjno-edukacyjnym	0	0	0
14.	Liczba sprawców, którzy nie podjęli współpracy z Zespołem	2	1	3
15.	Liczba zakończonych procedur: - ustanie przemocy plus zrealizowany plan pomocy rodzinie - brak przesłanek do wszczęcia postępowania	4 - 3 - 1	2 - 2 - 0	3 - 3 - 0

Źródło: Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Analizując dane udostępnione przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny można zaobserwować utrzymującą się stałą liczbę osób i rodzin, w których pojawia się przemoc oraz w stosunku do których założoną „Niebieską Kartę”. Widoczne są nieznaczne wahania, jednak nie mają one większego znaczenia dla skali problemu przemocy w rodzinie. Na przestrzeni trzech analizowanych lat, dopiero w 2015 roku pojawiają się sprawcy wobec których wstępiono z wnioskiem o podjęcie leczenia do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 2 osoby.

V.VII Ubóstwo

Ubóstwo zostało określone jako „stan uwarunkowany najczęściej niewystarczającą wysokością dochodów, powodujący brak możliwości zaspokojenia stosownych do sytuacji jednostki potrzeb i zagrażający w przypadku dłuższego okresu utrzymywania się wykluczeniem społecznym.”²⁷ Ubóstwo stanowi zagrożenie dla samorealizacji, wykonywania zadań i planowania celów życiowych. Im dłużej stan ubóstwa się utrzymuje, tym niesie poważniejsze skutki w kwestii problematyki społecznej- zdrowia, kultury, pracy, edukacji, czasu wolnego. Ubóstwo zaburza funkcjonowanie rodziny, doprowadza do wykluczenia społecznego i powoduje uzależnienie od instytucji i organizacji niosących pomoc.

²⁷ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania.

Zjawisko ubóstwa nie powinno być utożsamiane z wykluczeniem społecznym – osoby ubogie nie zawsze są osobami wykluczonymi społecznie i odwrotnie, osoba wykluczona społecznie niekoniecznie będzie uboga. Wykluczenie społeczne, w odróżnieniu od ubóstwa, to „brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych oraz rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich osób”²⁸.

Liczba rodzin i osób w rodzinach dotkniętych ubóstwem oraz korzystaniem z pomocy społecznej z tego tytułu stanowi liczniejszą grupę wśród wszystkich podopiecznych. W 2013 roku, rodziny te odpowiadały 5,39% wszystkich rodzin korzystających z pomocy Ośrodka, w roku następnym odnotowano spadek o 0,43 p.p. Natomiast w 2015 roku odnotowano wzrost do 6,01% wszystkich rodzin.

²⁸ R. Jeż: Kategoria ubóstwa – zagadnienia teoretyczne i empiryczne. [w:] B. Balcerzak-Paradowska, A. Rączaszek, „Przestrzenne zróżnicowanie problemów społecznych”. Instytut Pracy i Spraw Socjalnych i Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Warszawa-Katowice 2011, s. 144.

VI. Analiza ankiet

Metodą pomiaru pośredniego jest ankieta. Charakteryzuje się tym, że kwestionariusz trafia bezpośrednio do rąk respondenta, który odpowiada pisemnie lub elektronicznie na pytania kwestionariusza. Stosowana jest najczęściej w celu możliwie szybkiego przebadania bardzo licznych zbiorowości. Technikę ankiety wykorzystano do uzupełnienia materiałów zastanych, informacji udzielonych przez pracowników poszczególnych jednostek. Ankieta dotyczyła zarówno problemów społecznych, z którymi zmagają się społeczność lokalna Gminy Boronów, jak i samej jakości życia w gminie. Dzięki temu, możliwe jest ewentualne poprawienie tych stron funkcjonowania gminy, które w opinii mieszkańców wymagają dopracowania.

W badaniu wzięli udział także beneficjenci pomocy społecznej. Analiza wyników umożliwiła przeprowadzenie analizy SWOT, a także późniejsze zaplanowanie działań do realizacji na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Boronów. Ankietę wypełniło 60% kobiet i 40% mężczyzn. W ankiecie poruszono kilka ważnych obszarów życia społecznego, które niekoniecznie aktualnie zagrażają społeczności lokalnej, ale mogą w przyszłości stać się problematycznymi, jeśli sytuacja nie będzie ulegała poprawie.

Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie gminy?

Wśród dominujących problemów rodzin zamieszkujących Gminę Boronów, respondenci wskazywali alkoholizm (57%), bezrobocie (41%), nieporadność życiową (32%), brak opieki instytucjonalnej np. żłobek, dzienny dom pobytu dla osób uzależnionych, dzieci, osób starszych, zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych (30%) oraz niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami (28%). Są to problemy, z którymi zmagają się bardzo często niewielkie społeczności, a ich wzajemna korelacja, przy stopniowym niwelowaniu podniosłaby jakość życia mieszkańców np., znalezienie pracy przyczyniłoby się do zmniejszenia nieporadności życiowej większości rodzin. Poprawa szeroko pojmowanej opieki instytucjonalnej wraz z organizacją kampanii na rzecz promocji zdrowia przyczyniłaby się do zmniejszenia skali alkoholizmu.

Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/ Pani za najważniejsze na terenie gminy?

Problemami, z którymi według opinii badanych zmagają się dzieci oraz młodzież są przede wszystkim używki – alkohol i narkotyki (63%), brak pozytywnych wzorców i autorytetów (47%), jak również brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (40%). Zapewnienie dzieciom i młodzieży zajęć pozalekcyjnych oraz aktywnych form spędzania czasu przyczyniłoby się do zmniejszenia skali niektórych zjawisk. Zniwelowanie wszystkich problemów społecznych dotyczących młodzieży nie jest możliwe, jednak zaoferowanie ciekawych alternatyw, przyczyniłoby się do zmiany wielu nawyków.

Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie gminy?

Głównymi bolączkami mieszkańców Boronowa z zakresu edukacji są brak form kształcenia zawodowego (35%), niepełne wykorzystanie bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki (27%) oraz niewystarczające wsparcie psychologiczno-pedagogiczne (15%). Umożliwienie mieszkańcom podniesienia kwalifikacji, a także przekwalifikowania przyczyniłoby się do zmiany jakości życia, podniesienia wiary w swoje możliwości oraz poprawy funkcjonowania niektórych rodzin.

Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie na terenie gminy?

Jeśli nie, to co jest przyczyną braku poczucia bezpieczeństwa?

72% respondentów czuje się bezpiecznie na terenie Gminy Boronów, 28% badanych którzy wyrazili się negatywnie, wśród powodów braku poczucia bezpieczeństwa wskazywali przede wszystkim łamanie przepisów drogowych przez kierowców samochodów ciężarowych (60%) oraz naruszenie prawa i porządku publicznego przez osoby pozostające pod wpływem środków odurzających (17%).

Bezpieczeństwo publiczne jest gwarancją wielu sukcesów na płaszczyźnie społecznej, warto skupić się na potrzebach mieszkańców oraz uwzględnić je przy tworzonych programach oraz projektach.

Kto powinien zdaniem Pani/ Pana oprócz władz lokalnych brać udział w rozwiązywaniu problemów społecznych w gminie?

W opinii badanych udział w rozwiązywaniu problemów społecznych powinien uwzględniać możliwości mieszkańców (30%), policji (28%), organizacji pozarządowych (25%), kościoła (18%). Szczególna pozycja mieszkańców, sygnalizuje, że według badanych to właśnie ta grupa może bardzo wiele zdziałać w zakresie szeroko pojmowanych kwestii społecznych. Przy wsparciu władz oraz organizacji, mieszkańcy z inicjatywą są w stanie bardzo wiele zmienić. Sama motywacja jest tutaj niezmiernie ważna.

Które Pana/Pani zdaniem z wymienionych obszarów problemów społecznych wymagają pilnego rozwiązania.

Do problemów wymagających pilnego rozwiązania respondenci najczęściej wskazywali działania w zakresie opieki społecznej, rozwiązywania problemów społecznych rodzin oraz problemów dotyczących najmłodsze grupy – dzieci i młodzież. Skupienie władz na działaniach ukierunkowanych na poprawę jakości edukacji oraz sportu i kultury również często było wskazywane przez respondentów.

Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy dzieci i młodzieży?

Organizacja zajęć uświadamiających o skutkach nałogów oraz monitorowanie przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu i tytoniu nieletnim (58%), jak również organizacja tematycznych kół zainteresowań (58%) dla większości badanych przyczynią się do zmniejszenia skali większości problemów. Podobnie jak organizacja zajęć pozaszkolnych (55%) oraz tworzenie świetlic i lokali, w których młodzież mogła by się spotykać i w których można będzie realizować różnego rodzaju zajęcia (48%).

Jakie działania gminy mogą pozytywnie wpłynąć na rozwiązanie problemów społecznych?

Najważniejsze dla respondentów było uświadomienie ludziom, że nie są bezradni (72%). Możliwość partycypowania i podejmowania głosu w kwestiach dotyczących społeczności jest

jednym z najważniejszych elementów przyczyniających się do zmian. Ponadto, pozyskiwanie funduszy unijnych na kwestie społeczne (53%) umożliwiłoby realizację wielu przedsięwzięć.

Czy według Pani/Pana oceny w rodzinach zamieszkujących na terenie gminy istnieje zjawisko przemocy domowej?

Niepokojącym zjawiskiem jest zjawisko przemocy domowej oraz liczba respondentów, która słyszała i zna takie przypadki. 48% badanych słyszało o przypadkach stosowania przemocy w rodzinie, natomiast 21% badanych zna takie sytuacje. Duże znaczenie ma tutaj działanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy w Rodzinie. Funkcjonowanie Zespołu przyczynia się do niwelowania skali zjawiska oraz edukacji społeczności lokalnej w zakresie przemocy oraz miejsc, w których można uzyskać pomoc.

Jakie są Pani/Pana zdaniem przyczyny przemocy domowej?

Wśród dominujących powodów przyczyniających się do przemocy domowej według badanych zalicza się przede wszystkim nieumiejętność rozładowywania własnych emocji (46%), nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi (34%), stres (30%), choroba, szczególnie alkoholowa (27%). Problemy emocjonalne, poczucie bezradności oraz uzależnienie od alkoholu przyczyniają się do napięć w rodzinie, braku komunikacji.

Jakie Pana/Pani zdaniem rozwiązania są najskuteczniejsze w przypadku problemu alkoholu, narkomanii i przemocy w rodzinie?

Badani widzą rozwiązania problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków oraz stosowaniem przemocy w rodzinie we współpracy z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym (54%), organizowanych grupach wsparcia dla osób uzależnionych (51%), organizowanych formach wolnego czasu dla dzieci i młodzieży (49%), a także w udzielaniu specjalistycznej pomocy (42%).

VII. Analiza SWOT

W analizie strategicznej szczególne znaczenie odgrywa zintegrowana metoda typu SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Jest to narzędzie badawcze

kompleksowo określające mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, niezbędne do zdiagnozowania obecnej sytuacji oraz prognozowanych skutków. Polega ona na zidentyfikowaniu czterech wymienionych grup czynników i określeniu ich wpływu pozytywnego, jak i negatywnego na sytuację gminy. W omawianej analizie wyróżnia się etapy:

- identyfikację i analizę mocnych i słabych stron,
- identyfikację i analizę szans i zagrożeń.

Pierwszym elementem analizy SWOT jest ocena zasobów Gminy Boronów, która pozwala na identyfikację jej mocnych stron (wewnętrzne czynniki pozytywne) i słabych stron (wewnętrzne czynniki negatywne). Ważnym aspektem tego typu analizy jest określenie zasobów charakterystycznych dla gminy, które wyróżniają ją na tle innych. Są to dziedziny działalności, które tworzą pozytywny wizerunek instytucji oraz gminy. Słabymi stronami określane są te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji oraz gminy. Poznanie szans (zewnętrznych czynników pozytywnych) i zagrożeń (zewnętrznych czynników negatywnych) płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Szansami są wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjającą dla instytucji oraz gminy sytuację. Dodatkowo są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne społeczne efekty. Za zagrożenia przyjmuje się zbiór wydarzeń i procesów, które tworzą niekorzystne dla instytucji oraz gminy sytuacje w otoczeniu społecznym. Zagrożenia postrzegane są jako bariery, utrudnienia i możliwości niebezpieczeństwa, które ograniczają rozwój.

Późniejsza konfrontacja czterech wymienionych grup czynników z wynikami zasobów danego obszaru prowadzi do określenia strategii rozwoju opierając się o wewnętrzne, jak i zewnętrzne elementy. Zderzenie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami pozwala na określenie kierunków oraz tendencji rozwoju strategii jednostki terytorialnej. Umożliwia zestawienie problematycznych elementów z tymi, które są drzemącym, niewykorzystywanym dotychczas potencjałem instytucji oraz gminy. W wyniku analizy strategicznej przedstawionej metoda SWOT otrzymano następujące rezultaty:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Chęć udziału mieszkańców w podejmowaniu działań przyczyniających się do zmiany niekorzystnych sytuacji w gminie, - świadomość mieszkańców na temat miejsc, w których mogą uzyskać pomoc, - Bliskie położenie koło aglomeracji śląska, - Dobrze wykształcona kadra pracowników	- Utrwalony w społeczeństwie negatywny wizerunek klienta pomocy społecznej, - Brak mieszkań socjalnych, - Ubożenie społeczeństwa, - Utrudniony dostęp ubogich rodzin do kultury, sportu i rekreacji, - Występowanie problemów związanych z

GOPS, - Realizacja gminnych programów pomocowych, - Pomoc rodzinom zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych oraz ustawą o pomocy uprawnionym do alimentów, - Funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy oraz skierowane do osób stosujących przemoc, - Funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego, - Objęcie pomocą rodzin zmagających się z problemem uzależnienia od alkoholu przez GOPS, - Kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe, - Pomoc materialna dla uczniów szkół, - Realizacja programów profilaktyki i wychowawczego w szkołach, - Możliwość pozyskiwania przez organizacje pozarządowe środków gminnych, unijnych.	- przemocą w rodzinie, uzależnieniami oraz bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, - Niedostateczne wsparcie psychologiczne rodzin, - Ograniczone środki finansowe, - Ograniczenie funkcjonowania Ośrodka – przepisy ustawy, - Dużo dokumentacji, za mało czasu na pracę socjalną, - Brak chęci podopiecznych GOPS do zmiany swojej aktualnej sytuacji, - Ubożenie społeczeństwa, - Brak zatrudnionego superwizora, - Brak zatrudnionego asystenta rodziny, - Brak zawodowych rodzin zastępczych, - Brak DPS, - Niedostatek działań na rzecz tzw. pedagogiki ulicy, - Ograniczone środki finansowe na programy związane ze wsparciem i akcje społeczne adresowane do rodzin.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Pozyskiwanie środków z UE na kursy i przeszkolenia dla osób korzystających z pomocy społecznej, - Fundusze unijne na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, - Realizacja projektów dla osób niepełnosprawnych, - Polityka prorodzinna, - Zmniejszenie zjawiska dziedziczenia biedy i niewłaściwych wzorców zachowań, - Organizacja szkoleń, warsztatów dla pracowników GOPS, - Zainteresowanie profilaktyką i promocją ochrony zdrowia, - Programy podnoszące poziom bezpieczeństwa (zawarte w nich informacje o skutkach uzależnień, promocja zdrowego stylu życia), - Mobilność zawodowa, - Aktywizowanie osób starszych, - Zmiana polityki państwa wobec pracodawców i osób bezrobotnych, - Programy aktywizacji osób bezrobotnych, - Wykorzystanie możliwości wynikających z dostępnych szkoleń, - Zwiększenie oferty edukacyjnej w zakresie szkolnictwa zawodowego, również dla osób dorosłych, - Współpraca ze specjalistami,	- Trudności w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na działania z zakresu organizowania społeczności lokalnych, - Umocnienie się postawy roszczeniowej wskutek nadmiernego wsparcia, - Starzejące się społeczeństwo Gminy Boronów, - Migracja i emigracja ludności, - Ubożenie społeczeństwa, - Powiększanie się dysfunkcji w rodzinie, - Powstawanie chorób związanych z uzależnieniem od środków zmieniających świadomość, - Ograniczony rynek pracy, - Ograniczenie ponadlokalnych środków finansowych na rzecz wsparcia i pomocy, - Słaba oferta wsparcia animacyjnego w miejscu zamieszkania, - Trudności w dostępie do lekarzy specjalistów, - Brak kompleksowej mapy zasobów oraz potrzeb osób starszych.

- Tworzenie kół zainteresowań i form rekreacji dla uczniów w różnym wieku, - Organizacja zajęć pozaszkolnych, - Przeciwdziałanie patologiom poprzez edukację w zakresie walki z nieprawidłowymi zjawiskami w społeczeństwie, - Funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego, - Funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego, - Chęć udziału mieszkańców w podejmowaniu działań przyczyniających się do zmiany niekorzystnych sytuacji w gminie, - świadomość mieszkańców na temat miejsc, w których mogą uzyskać pomoc.	
---	--

VIII. Cele strategiczne i operacyjne

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego

- niedostatek wiedzy i umiejętności wychowawczych,
- niski poziom umiejętności pracowniczych,
- niedostatek umiejętności społecznych oraz osobistych predyspozycji, utrudniających wypełnianie ról społecznych, w szczególności roli rodzica i pracownika,
- izolacja i wykluczenie społeczne osób niepracujących, które łączy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Zwiększenie szans na rynku pracy mieszkańców Gminy Boronów

- doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin pozostających w ubóstwie ze względu na brak zatrudnienia oraz niemożność uzyskania pracy,
- zwiększenie szans na podjęcie oraz utrzymanie pracy zawodowej,
- podwyższenie kwalifikacji zgodnie z trendami rynku pracy,
- zwiększenie aktywności i zaangażowania osób bezrobotnych w poszukiwaniu zatrudnienia.

Tworzenie warunków readaptacji dla osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznie oraz zagrożonych wykluczeniem

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych,
- pomoc psychologiczna i socjoterapeutyczna dla osób zmagających się z uzależnieniem.

Rozwój Ośrodka Pomocy Społecznej

- rozwój usług opiekuńczych,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników Ośrodka,
- zwiększenie współpracy partnerskiej między instytucjami lokalnymi.

IX. Harmonogram działań

Cel strategiczny I Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Prowadzenie pracy socjalnej pomagającej rodzinom na niwelowaniu oraz przezwyciężaniu deficytów	GOPS	Cały okres strategii	- liczba programów na rzecz rodzin, - liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną, - liczba osób i rodzin korzystających z pomocy Ośrodka, - liczba osób, które korzystały z pomocy Ośrodka z tytułu braku zatrudnienia, a znalazły pracę	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom przeżywającym trudności	GOPS	Cały okres strategii	- liczba osób i rodzin korzystających z pomocy świadczonej przez Ośrodek, - liczba spotkań z osobami i rodzinami poświęconymi racjonalnemu wydatkowaniu oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, - liczba udzielonych porad, - liczba programów na rzecz rodzin, - liczba rodzin objętych pomocą	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu

			z funduszu alimentacyjnego,	
Realizacja pomocy w formie poradnictwa, wsparcia, schronienia	GOPS	Cały okres strategii	- liczba programów na rzecz rodzin, - liczba udzielonych porad, konsultacji, - liczba osób i rodzin zgłaszających się po porady	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Rozwój działań w zakresie wsparcia rodzin wielodzietnych	GOPS	Cały okres strategii	- liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka,	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Tworzenie przestrzeni oraz form aktywizacji przyjaznych rodzinom i wspierających ich aktywność	GOPS Placówki oświatowe	Cały okres strategii	- liczba programów na rzecz rodzin, - liczba zorganizowanych przedsięwzięć, - liczba kampanii społecznych na rzecz promocji rodziny,	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Integrowanie lokalnego systemu wsparcia rodziny	GOPS	Cały okres strategii	- liczba programów na rzecz rodzin, - liczba zorganizowanych przedsięwzięć, - liczba kampanii społecznych na rzecz promocji rodziny,	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu

Cel strategiczny II				
Zwiększenie szans na rynku pracy mieszkańców Gminy Boronów				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi bezrobociem	GOPS PUP	Cały okres strategii	- liczba osób, które znalazły zatrudnienie, - liczba osób, które podniosły swoje kwalifikacje, - liczba osób, które spotkały się z doradcą zawodowym	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki z PUP, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Kierowanie do doradcy zawodowego, motywowanie do podjęcia nauki, uczestnictwa w kursach, szkoleniach	GOPS PUP	Cały okres strategii	- liczba osób, które uczestniczyły w spotkaniach, warsztatach, szkoleniach, - liczba osób, które znalazły zatrudnienie	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki z PUP, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Organizacja grup wsparcia i grup samopomocowych	GOPS PUP	Cały okres strategii	- liczba osób, które uczestniczyły w spotkaniach grup, - liczba osób korzystających z porad specjalistycznych	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki z PUP, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Aktywizacja zawodowa długotrwale bezrobotnych	PUP	Cały okres strategii	- liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, - liczba osób długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy Ośrodka, - liczba osób, które uczestniczyły w szkoleniach, warsztatach,	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki z PUP, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu

			kursach, - liczba osób, które podniosły swoje kwalifikacje, - liczba osób, które znalazły zatrudnienie	
Aktywizacja zawodowa kobiet	PUP	Cały okres strategii	- liczba bezrobotnych kobiet, - liczba kobiet, które uczestniczyły w szkoleniach, warsztatach, kursach, - liczba kobiet, które podniosły swoje kwalifikacje, - liczba kobiet, które znalazły zatrudnienie	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki z PUP, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Aktywizacja zawodowa niepełnosprawnych	PUP	Cały okres strategii	- liczb udzielonych porad, - liczba uczestników grup wsparcia, - liczba szkoleń, warsztatów, kursów dla osób niepełnosprawnych, - liczba uczestników, - liczba realizowanych projektów	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki z PUP, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu

Cel strategiczny III Tworzenie warunków readaptacji dla osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznie oraz zagrożonych wykluczeniem				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	PUP	Cały okres strategii	- liczba osób zarejestrowanych w Urzędzie Prac, - liczba osób, które uczestniczyły w szkoleniach, warsztatach, kursach, - liczba osób, które podniosły swoje kwalifikacje, - liczba osób, które znalazły zatrudnienie	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz zajęć dodatkowych dla uczniów	Placówki oświatowe	Cały okres strategii	- liczba zajęć pozalekcyjnych oraz zajęć dodatkowych, - liczba warsztatów edukacyjnych	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Udzielanie specjalistycznej pomocy	GOPS Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe	Cały okres strategii	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć/projektów przeciwdziałających dysfunkcyjności rodzin oraz wspierających ich samodzielność	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Przeciwdziałanie patologiom społecznym	GOPS Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe	Cały okres strategii	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć/projektów przeciwdziałających dysfunkcyjności rodzin oraz	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu

			wspierających ich samodzielność, - liczba osób i rodzin objętych wsparciem w ramach realizacji zadań publicznego w zakresie przeciwdziałania patologiom, - liczba imprez kulturalnych, - liczba działań edukacyjnych	
--	--	--	--	--

Cel strategiczny IV Rozwój Ośrodka Pomocy Społecznej w Boronowie				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Systematyczne kształcenie pracowników Ośrodka	GOPS PUP	Cały okres strategii	- liczba szkoleń, warsztatów, kursów dla pracowników, - liczba uczestników	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Podnoszenie kompetencji i umiejętności psychospołecznych pracowników socjalnych	GOPS	Cały okres strategii	- liczba szkoleń, warsztatów, kursów dla pracowników, - liczba uczestników	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Promocja wolontariatu	GOPS	Cały okres strategii	- liczba przedsięwzięć/imprez z udziałem wolontariuszy	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Współdziałanie Ośrodka z osobami, instytucjami skupiającymi się na kwestiach społecznych	GOPS Instytucje i organizacje działające na terenie gminy oraz powiatu	Cały okres strategii	- liczba instytucji, organizacji współpracujących z Ośrodkiem, - liczba zorganizowanych kampanii, imprez promujących rodzin	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu
Przygotowanie i realizacja programów pomocowych i interwencyjnych	GOPS	Cały okres strategii	- liczba uczestników, - liczba szkoleń dla pracowników	Środki własne gminy oraz Ośrodka, środki pozyskane z UE, środki organizacji pozarządowych, organizacji, sponsoringu

X. Monitorowanie Strategii oraz ewaluacja

Jednym z narzędzi polityki społecznej jest opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych, czyli stworzenie szeroko ujmowanego zespołu działań realizowanych na różnych szczeblach instytucjonalnych i z wykorzystaniem różnych środków. Celem strategii rozwiązywania problemów społecznych jest poprawa sytuacji osób dotkniętych problemami, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, a tym samym uchronieniem ich przed wykluczeniem społecznym. Cele strategii powinny być wyrazem dążeń i aspiracji lokalnej społeczności do usunięcia zagrożeń, rozwiązywania problemów, wykorzystywania szans tkwiących w potencjalnie ludzkim, dlatego też ważnym było włączenie mieszkańców Gminy Boronów w tworzenie dokumentu. Uwzględnienie opinii publicznej na temat poszczególnych sektorów, umożliwiło sprecyzowanie działań.

Strategia jest dokumentem pozwalającym na zaplanowanie najbliższych zmian oraz tych bardziej odległych. Prezentowany dokument opiewać ma na dziewięć lat. Wyznaczone kierunki działań oraz propozycja zadań do realizacji będzie wymagała uaktualnienia. Po pięciu latach od wdrożenia Strategii w życie zaleca się przeprowadzenie ewaluacji mid-term, która poddaje analizie, m.in. osiągnięte na tym etapie rezultaty oraz dokonuje pierwszej oceny jakości realizacji strategii (badanie aktualnego kontekstu; jej wyniki mogą się przyczynić do pewnych modyfikacji realizacji programu oraz aktualizacji przyjętych założeń). Dzięki tej ewaluacji będzie można zaplanować oraz uaktualnić zadania na kolejne cztery lata. Uzupełnieniem powinna zostać ewaluacja ex-post przeprowadzana po zakończeniu realizacji Strategii.

XI. Przewidywane efekty

Prezentowany *Moduł Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boronów* przyjęty na dziewięć lat ukierunkowany jest na poprawę tych aspektów życia mieszkańców gminy, które zostały podczas przeprowadzonego badania uznane za priorytetowe. Szereg zmian będzie obejmował wiele elementów:

- wielopłaszczyznowe wsparcie rodziny w wypełnieniu swoich funkcji poprzez kształtowanie prawidłowych wzorów funkcjonowania rodziny, tworzenie nowych form pomocy rodzinie, aktywizowanie społeczności do harmonijnej współpracy na rzecz rodziny, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka,
- ogólną poprawę funkcjonowania rodzin biologicznych,
- powstanie grup samopomocowych, nieformalnych celem rozwiązywania problemów społeczności lokalnej,
- poszerzenie dostępności i wzrost jakości usług świadczonych w ramach poradnictwa specjalistycznego,
- zwiększenie liczby programów socjoterapeutycznych realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz nieletnich oraz objętych nadzorem kuratorskim,
- zwiększenie zasobu wiedzy społeczeństwa w zakresie radzenia sobie z wszelkimi rodzajami uzależnień i przemocą w rodzinie, a zwłaszcza wśród kobiet i dzieci, które są już ofiarami przemocy,
- usprawnienie systemu udzielania pomocy osobom i rodzinom znajdujących się w sytuacjach kryzysowych,
- uzyskanie dofinansowania na realizację nowych programów w zakresie wykluczenia społecznego młodzieży i dzieci z rodzin patologicznych i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej,
- stworzenie systemu współpracy i komunikacji pomiędzy samorządami gminnymi, powiatowymi, a organizacjami pozarządowymi i instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodziny i dziecka,
- prowadzenie poprzez różnorodne formy i metody monitoringu zjawisk patologicznych, w tym bezdomności, uzależnień,
- niesienie profesjonalnej i skutecznej pomocy dziecku i rodzinie poprzez zorganizowanie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego,

- promowanie działań na rzecz zwalczania i zmniejszania rozmiarów patologii oraz tworzenie programów zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, łagodzenia ubóstwa czy promowanie dobrych wzorców spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży.

—

XII. Spis tabel

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Boronów w latach 2013-2015	21
Tabela 2. Struktura ludności Gminy Boronów	22
Tabela 3. Osoby i rodziny korzystające z pomocy Ośrodka w latach 2013-2015	27
Tabela 4. Liczba osób, rodzin oraz kwot przeznaczonych na poszczególne świadczenia pieniężne	30
Tabela 5. Liczba osób i rodzin, którym przyznano świadczenia rodzinne	31
Tabela 6. Liczba osób / liczba rodzin objętych pomocą w postaci pracy socjalnej	32
Tabela 7. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy Ośrodka z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	38
Tabela 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka z powodu przemocy w rodzinie	42
Tabela 9. Dane dotyczące realizacji procedury „Niebieska Karta” w latach 2013-2015	42

XIII. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Boronów w latach 2013-2015	21
Wykres 2. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka.....	28
Wykres 3. Hierarchia problemów rodzin w 2015 roku.....	29
Wykres 4. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka z powodu bezradności	34
Wykres 5. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka z powodu bezrobocia.....	36
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa.....	37
Wykres 7. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka ze względu na niepełnosprawność	39
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka ze względu na alkoholizm lub narkomanię.....	41

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy w Boronowie

mgr Irena Brol

